

~~Bros i d'En Pellicer i Pagès. Jo he publicats quatre toms del present BOLLETÍ, consagrats tots a la Llengua Catalana i que's veu que han agradat a Catalunya, puys la subscripció, de que's mantén exclusivament el BOLLETÍ, casi no ha tengudes altres baixes que les naturals que hi ha fetes la mort. En canvi, ¿què ha publicat D. Josep Carner del ram característic de la Secció Filològica i d'Expansió de la Llengua? Esper... d'assegut que qualcú m'ho diga.~~

~~I ara io amadors de la Llengua Catalana! digau me si pot anar ni ab rodes que la Secció Filològica, fundada per dur a cap lo Diccionari, ab les consignacions que fa tants d'anys tè de 20.000 pessetes per gasts generals i 12.000 pessetes esclusivament per l'Obra del Diccionari, això cada any i just de la Diputació de Barcelona, ademés de la consignació de més de 6.000 pessetes cada any que li dona l'Ajuntament de Barcelona per les tasques pròpies de la Secció, essent la caporal la del Diccionari; digau me si pot anar ni ab rodes que ab tots [106] aqueys milenars de pessetas que entren cada any a la Secció Filològica, haja tengudes 250 pessetes cada mes per D. Josep Carner (150 come Secretari i 100 de les dietes de les 4 sessions que cada mes celebra la Secció); i no haja tengut ni un cèntim per pagar la feyna dels col·laboradors que cada mes remetent plens de paraules els quadernets que les Oficines lexicogràfiques de l'Institut los envien? Trobau que pot anar això ni ab rodes? Jo trop que no. Si trobau que sí, mos ne podem anar tots a jeure.~~

§ 10

El bugat de les Normes i sistema Ortogràfic

Tot d'una que's constituí la *Secció Filològica* trobaren els companys que calia fer un sistema ortogràfic per les publicacions de l'*Institut*. Jo elze fiu avinent que això duria molts de disgusts i poc profit pràctic. Els altres cregueren que no seria així, i posàrem fil a l'agulla per engarbullar el sistema ortogràfic. D. Enric Prat de la Riba me digué que presentàs jo un projecte i En Fabra en presentaria un altre; discutiríem i acordaríem lo

procedent. Faig jo el meu projecte, i l'entrec an En Fabra, que, sense mirar-lo-se ni obrir el plec, el se posà dins la butxaca, i no n'he sabudes pus noves ni me'n ha parlat may. Jo, que sempre he cregut que l'ortografia és una cosa secundària, puys sense sistema ortogràfic fixo les llengües sàbies i les neollatines pogueren produir llurs grans literatures, anteriors an el sigle XVIII, —parlant-ne ab En Fabra, me demostrí dispost a totes les transaccions imaginables per evitar divergències i atènyer l'armonia. I lo bo fonc que, parlant-ne jo ab D. Enric Prat de la Riba de que ens érem entesos ab En Fabra, ell me digué tot rabent: —Sí, perque vosté s'ès entregat a ell. De manera que a D. Enric li sabé greu que jo m'adondàs a l'ortografia d'En Fabra, allà on jo ho feya *pro bono pacis*, per arribar aviat a l'armonia.

En Fabra formulà el seu projecte ortogràfic, resultant-ne les cèlebres Normes, que's discutiren de qualsevol manera, sense la deguda preparació, sense madurar ni sospesar la cosa així com calia. Com prou haguérem discutit, se digué que quiscú presentàs per escrit el seu parer, que s'estamparia i tots se'n podrien fer càrrec, i llavò seria la discussió definitiva. Jo fiu mon escrit i el presentí. Crec que no n'hi hagué altre que en presentàs fora del Dr. Rubió i Lluch, l'escrit del qual desaparegué de l'Institut, no sabérem com. El meu no desaparegué ni [107] negú, que jo sàpia, li digué: *com va la vida?* Ni l'estamparen ni crec que negú el se miràs. Com vengué la discussió definitiva, després de Pascua de 1912, el trobaren massa llarc per haverlo de sentir lletgir. Ni les honors de la lectura meresqué. Allà molts discutiren dient lo primer que los venia a la boca. En Fabra no prengué part en tal discussió perque era a Bilbao, desempenyant la seua càtedra a l'Escola d'Enginyers d'allà.

Abans de la discussió el Sr. Carner me presentà un *Reglament* que havia de retgir les discussions, a on hi havia una advertència que deya que les Normes que se votarien, ens havíem de comprometre a observar-les, no sols en les publicacions de l'Institut, sino també en els escrits i publicacions particulars. Jo fiu avinent que, si no llevaven allò, me'n aniria immediatament de Barcelona, puys en mos escrits i publicacions

particulars volia poder usar l'ortografia que'm semblaria bé. Invocant el desitx de D. Enric Prat, me pregaren que acceptàs aquell compromís respecte de les *Normes* que obtendrien les *quatre quintes parts dels vots* de tot l'*Institut*. Per consideració a D. Enric i per no passar per massa aspriu, hi allarguí el coll, assistint a la discussió, aguantant la mestra a força de paciència per bé de la Llengua

Prevenia el *Reglament* que les *Normes* s'havien de tornar votar en *segona* i *tercera lectura*, que s'havien de fer quant En Fabra ja seria de tot a Barcelona.

Ab això els senyors de la *Secció Filològica* se figuraven casi tots haver resolta la *qüestió ortogràfica*, com qui no diu res, i així ho manifestà un d'ells formalment dins una famosa *ponència* sobre la manera de fer el *Diccionari*, lletgida en sessió la primeria de juliol d'aquell any (1912). Jo protestí de tal afirmació, i En Fabra hagué de declarar que efectivament la *qüestió ortogràfica* no estava resolta ni d'un bon tros.

Troband-me jo a l'*Institut* la darrerria d'aquell mes, en sessió, hagueren de lletgir una carta que Mn. Grieria havia enviada. D. Pompeu Fabra se fixà en que tal carta no observava qualche *norma* de les votades, i ab gran sorpresa meua se deixà dir ab referència a Mn. Grieria que no havia de pertènixer a l'*Institut* el qui no observava les *Normes* de l'*Institut*. Jo fiu avinent que, no estant encara promulgades les *Normes*, *no eren obligatòries*. Els senyors de la *Secció* hagueren d'acabar per regonèixer aquest principi jurídic; fou ben significatiu que jo els ho hagués de recordar. La darrerria d'aquell any i la primeria de 1913 fou la votació de les *Normes* en 2a i 3a *lectura*; i no vaig poder conseguir que dins elles se tocassen els problemes [108] d'ortografia del català balear, ni de l'occidental ni del valencià, dient els altres que allà's tractava just el català literari, entenet ells per tal el català barceloní, contra lo qual sempre he protestat i protestaré tota la vida. ¿Quin dret ni categoria literària té el *barceloní* demunt el català balear, occidental i valencià? Absolutament cap. Donar an el *barceloní* tal dret i tal categoria ¿no és tal

volta crear un centralisme llingüístic, tan pervers com el polític i administratiu dels de Madrid, contra el qual han clamat i clamen sempre els catalanistes, carregadíssims de raó? De manera que les *Normes* se feren, no per la llengua catalana, la llengua del Rey En Jaume, el Bt. Ramon Llull, St. Vicenç Ferrer i N'Ausiàs March, sino p'el català de Barcelona, M'aturà de pendre una actitud d'oposició resolta la consideració de que les *Normes* no eren un sistema ortogràfic complet, sino una sèrie de *Normes* circumstancials i no definitives i que's podrien i s'haurien d'adicionar ab el temps, i a les hores s'imposaria lo de tocar els problemes ortogràfics del català balear, occidental i valencià.

La primeria del febrer de 1913 se promulgaren les bones de *Normes*, i contreguí el compromís d'observar-les en tots mos escrits, dins l'*Institut* i fora de l'*Institut*, i el meu BOLLETÍ DEL DICCIONARI declarà que les acceptava i les observaria, «reservant-se la facultat d'aduir an el seu temps i lloc proves i raons contra qualcuna d'aqueixes *Normes*, sempre que creguem que no acabin de concordar ab els resultats de la ciència llingüística i que procedesca llur modificació p'el be de la llengua.».

L'*Institut* havia fetes les *Normes* no com un sistema ortogràfic que proposàs a tothom, sino per les seues pròpies publicacions; pero els amics de l'*Institut* les aclamaren com un *sistema ortogràfic* complet i que tothom l'havia d'observar; i a les hores l'acceptació casi general que havien trobada les *Normes*, s'esvaí, esclatant una furiosa reacció en contra, que la lleugeresa de qualques membres de la Secció Filològica enmalaí ab llur exagerat i intempestiu, duguent la qüestió de les *Normes* dins el *Cos d'Adjunts dels Jocs Florals*; perque, si dia 31 d'octubre d'aquell any conseguiren una votació favorable a les *Normes* (38 vots a favor i 8 en contra), dia 25 de mars i dia 11 d'abril de 1915, los tocà el perdre per 94 vots contra les *Normes* i just 10 a favor, i además se'n dugueren una altra der-rota més sensible encara, i fonc que els *anti-normistes* lograren reunir 93 firmes d'autors premiats an els *Jocs Florals* de Barcelona o que n'eren estats *Mantenedors*, manifestant-se oposats a que s'imposasen les *Normes* an els autors premiats [109] an els *Jocs Florals*. Entre aquells

firmants hi havia persones tan respectables com l'Excm. Sr. D. Eusebi Güell i lo M. I. Mn. Miquel Costa i Llobera. Lo qual no favorí gens ni mica el prestigi de l'*Institut*, sino tot lo contrari. Aquell mal cop que l'*Institut* se'n dugué ab tot allò el pot agrair a D. Josep Carner, ànima segons sembla d'aquella enfuyta que pegaren els *normistes* an el *Cos d'Adjunts del Jocs Florals* per imposar-hi les *Normes* dia 31 d'octubre de 1913.

Dins el mars de 1913, com els meus amics de Mallorca acudien a mi demanat-me com havien d'escriure una partida de coses que les *Normes* no determinaven ni tocaven, fiu un projecte de *complement* de les *Normes*, proposant segons l'esperit d'aquestes una solució an aquells problemes del català balear, i el mostrí an En Fabra, el qual n'enterà D. Enric Prat de la Riba, i tot dos me pregaren que no publicàs allò per no fer mal a les *Normes*, perque donaria motiu a que s'alsàs un tortosí o un lleydetà o un valencià i anunciassen unes altres *Normes* supletòries per aquelles regions. Jo vaig prometre no publicar-ho demunt el BOLLETÍ, i en fiu una tirada que just doní a conèixer an els qui me demanaven una solució ortogràfica p'els problemes del català de Mallorca.

Lo *Rat-Penat* de València no tengué tals miraments, i comanà a Fr. Lluís Fullana que engirgolàs unes *Normes* p'el valencià, desentenent-se de les de l'*Institut*. I prou que ho feu Fr. Lluís Fullana ab l'acceptació de casi tots els valencianistes. —Els catalanistes s'hi son acostats massa poc devers València, i no coneixen l'ànima valenciana més que per la clovella i demunt demunt. Jo bé elze vaig avisar els de l'*Institut*, però no me volgueren escoltar, figurant-se que els de València havien de rebre de genollons lo que se dignassen fer-los a sebre de Barcelona. Sí que ès anar tapats i *calsats per aigua!* com deym a Mallorca.

Poc després de publicades i promulgades les *Normes Ortogràfiques*, ja se va veure que algunes necessitaven ma de mestre, i brollà lo pensament de reformar-les. D. Pompeu Fabra preparà la reforma, i m'envià la llibreta a on la proposava, devers el març de 1915. M'ho mirí i casi tot me semblà bé; però, com jo a les hores per mort del Bisbe era Vicari Capítular i no hi veyà de feynes i mal-de-caps i ademés me

vengueren aquelles dues greus malalties que he dites, que ab un poc més me'n duen a l'altre mon, no pensí pus en la ditxosa llibreta de la reforma ortogràfica, fins que dins el novembre de 1916, que el Sr. Carner i el Sr. Fabra estaven molt cremats de que jo [110] demunt el meu BOLLETÍ donàs ventim a llurs esveuvats galicismes, En Carner tengué pit per increpar-me en sessió de que jo no observava les *Normes* dins el BOLLETÍ. Li demàn quines *Normes* era que jo no observava, i ja no tengué altra sortida que dir que jo escrivia *aczent* en lloc de *accent*. —I quina *norma* estableix, li dic jo, que s'ha d'escriure -cc- i no -cz- en aqueix cas? L'home no hi sabé contestar, i a les hores En Fabra, per treure'l de l'encallador, digué: —Això no ès contra cap *norma*, sino contra una de les reformes de les *Normes*. —¿I quant, demaní jo, ha discutida ni acordada l'*Institut* tal reforma? —Ja la durem, digué En Fabra, a la discussió de l'*Institut*. —Doncs, diguí jo, en dur-le-hi, ja la discutirem.

Fora de combat En Carner, ja no badà boca pus respecte d'ortografia, i devers el febrer de 1917 un dia demàn an En Fabra que havien fet d'allò de la reforma de les *Normes* que m'havia enviat devers el mars de 1915, i me diu que la *Secció Filològica* havia acceptada la reforma tal com ell la proposava. Allò naturalment me vengué molt de nou i no me foren bons doblers que els companys de *Secció*, sense consideració an el càrrec de Vicari Capítular, que m'absorbia tant l'atenció i el temps, i sense consideració a les meues dues greus malalties que me tengueren tants de mesos rendit i a les portes de la mort, haguessen acordada tal reforma ortogràfica sense escriure'm ni mitja paraula, demanant-me'n el meu sentit ni notificant-me que l'haguessen acordada. Ni me'n digueren res quant dins el mars de 1916 refermí les meues anades mensuals a Barcelona. Ab tot això no fiu res coneixedor esperant que els de la *Secció* m'exigissen formalment l'observansa de les *Normes Ortogràfiques reformades*.

Passen mesos, i la primeria de maig arrip un dimar[t]s dematí a Barcelona, i me conten a l'*Institut* mateix que el vespre abans hi havia haguda una sessió sobra *Reforma de les Normes*, que era estada una

vertadera batalla entre En Fabra, Mn. Clascar i En Carner d'una banda i N'Ors, el Dr. Rubió i Lluch, En Puig i Cadafalch i En Martorell de l'altra banda. D. Eugeni d'Ors me'n parlà disgustadíssim perquè trobava que no s'havien de tocar les *Normes*. Li diguí que jo no en sabia res, i que fins i tot no m'havien convocat, allà on la carta de fundació de la *Secció Filològica* diu que «a les reunions destinades a pendre acords definitius, donant *normes* ortogràfiques o d'altra mena el català» «hauràn d'esser convocats» tots «els membres» de les «Seccions o branques de l'*Institut*». D'això resultava tot una complicació, puys com és elemental en les corporacions que, si [111] celebren sessió sense prèvia convocatòria de tots els vocals, els acords que prenguen els assistents, són nuls i absolutament invàlids, resultava que ho eren els que l'*Institut* havia presos en tal sessió del vespre abans perquè no m'havien convocat a mí, membre de l'*Institut* i President de la *Secció Filològica*, puys maldament jo fos a Mallorca, m'havien d'enviar a Mallorca la convocatòria, ja que, quant me feren de l'*Institut*, a Mallorca tenia ja la meua residència obligada, i no m'imposaren l'obligació de tenir jo cap representant a Barcelona per rebre les convocatòries. Ja sé que el Sr. Carner tengué pit per dir en sessió plenària del janer passat, que m'havia convocat per aquella *sessió de reforma de Normes* del maig d'entany. ¿A ne qui entregà el Sr. Carner tal convocatòria? No crec que diga que la m'entregà a mi. ¿A ne qui l'entregà que fos autorisat meu per rebre tal convocatòria i que se comprometés a fer-la-me arribar.

De manera que tal afirmació del Sr. Carner és absolutament gratuïta i tan poc exacta com aquella de la seua carta de 8 d'octubre de 1912, que deya que m'escrivia allò de les meues «extralimitacions» i faltes a la «lley de justícia i cortesia» «d'acord ab els companys» de *Secció*, que, segons testimoni de D. Enric Prat de la Riba (carta de 21 d'octubre, 1912), no en sabien res ni havien pres tal acort.

De manera que els de la *Secció Filològica*, per sortir de la situació estranya en que's trobaven per haver acordada la *Reforma de les Normes* sense contar ab mi per res, demanaren una *sessió plenària* per que

aquesta d'una manera o altra admetès la *Reforma* i llavò poder dir que era cosa de l'*Institut* en ple. Presentar-se ells a la *sessió plenària* ab tal *Reforma* i que jo la contradigués, ja veyen que no elze podia dir gayre bé. Per això volgueren poder-la presentar a les altres «*Seccions* come cosa de la *Secció Filològica* en pes, sense cap discrepància, per poder-la imposar millor. Així se comprèn que demanassen la *sessió plenària* sense convocar-me a mi i celebrant-la un dia que sabien que jo no hi havia d'esser (jo arribava a Barcelona el dimars dematí i me'n tornava el divenres a vespre, desde novembre de 1916). Per això la celebraren un dilluns a vespre.

Jo devant aquell bugat, resolguí no dir res fins que me comunicassen l'*acord de la Reforma* que l'*Institut en ple* havia pres, cosa que encara no han feta, que jo sàpia.

Per sortir de tal situació, contava assistir a una *sessió plenària* que havia de celebrar l'*Institut* dins el janer. A derrera [112] hora no'm poguí embarcar i envií an el Sr. Secretari General una comunicació ab data de 16 de dit mes, a on, espinzellant breument els antecedents i consegüents de tal *reforma de les Normes* i referint-me a l'acort que deyen que dita *sessió plenària* havia pres envers de tal *Reforma*, feya constar lo següent. «Doncs jo, senyors de l'*Institut*, he de dir que protest de la manera més formal i solemne de tot aquest procediment seguit en la *reforma* de les *Normes Ortogràfiques*, i rebuig i rebrotx terminantment tal reforma per illegítima, illegal i nul·la, per haver-la acordada en sessió convocada illegítimament per falta de convocatíó d'un dels membres de l'*Institut*, que tenia dret d'esser convocat i no el convocaren.

«I no sols faig això, sino que declar que me consider deslligat del compromís contret dins l'abril de 1912 d'observar les *Normes Ortogràfiques*, fins i tot en mos escrits particulars. I me consider deslligat de tal compromís, així com aqueys senyors s'hi son considerats reformant dites *Normes*, sense observar el *Reglament de l'Institut*, infringint ubertament el *Reglament de l'Institut*. I no me consider obligat a observar el sistema ortogràfic nou, mentres no l'hàgem discutit i votat així com

discutírem i votàrem les *Normes* l'any 1912 i 1913. I anunciay desde ara que, quant el nou sistema estiga discutit i votat en la deguda forma, sols me comprometré a observar-lo en les publicacions de *l'Institut*, no en les meues pròpies ni en mos escrits particulars.

«La meua formalitat i lleyaltat m'obliga a fer aquesta declaració i a fer-ne unes quantes més per bé de *l'Institut*. Som anats massa de pressa en lo de les *Normes* i *Sistema Ortogràfic*, que ès una cosa que cal pensar i madurar molt de temps per no entrecuytar-se i precipitar-se en mancab del prestigi de *l'Institut*. ¿Creys que ha resultat gens de bé p'el prestigi de *l'Institut* que, an els quatre anys d'haver promulgades les *Normes* ab tota solemnidad i haver feta la campanya que's feu perque tothom les acceptàs (recordau entre altres coses la proclama i les passes que donà l'inoblidable Sr. Prat de la Riba), les hàgem hagudes de reformar i capgirar? Una cosa vos puc dir, que a Mallorca els pocs que de cor les volien observar, com han sabut de tal reforma, ho han deixat córrer, i ara ja només n'hi ha qualcún que observ just a redols el nou sistema. Un dels nostres corresponents més egregis, D. Joan Alcover i Maspons, dies enrera me contà que, essent ell a Barcelona, fa devers un any o més, els de la *Secció Filològica* el convidaren a assistir a una *sessió* (jo no hi era). Hi anà i tractaren [113] del *sistema ortogràfic* que duyen entre-mans; i, com los hagué sentits descapdellar, se convencé de que calia mirar-s'hi molt en tot lo que fos legislar. Llegint el pròleg que va devant el flamant *Diccionari Ortogràfic*, compost i publicat «sota la direcció de P. Fabra». p. 19, he vistes unes paraules deplorabilíssimes. Velestaquí: «El sistema d'accentuació gràfica adoptat provisòriament per *l'Institut*» (això ès, les *Normes*) desconeixia un fet important de la prosòdia tradicional catalana», ès a dir, allò de no accentuar els mots com *memòria*, *àrdua*, etc. Això ès una manera molt original de dir les coses. i«Un sistema d'accentuació» que «ignora un fet»! ¿Vol dir aquest «sistema d'accentuació» era qualque persona per «ignorar fets»? Parlant en bon català cal dir que l'«ignorant» era l'autor del «sistema» i no «el sistema» mateix. I com, segons tots sabeu, el qui formulà les *Normes* fou D.

Pompeu Fabra; i encara que, en la discussió n'hi tramudassen algunes, no li tocaren aquella del «sistema d'accentuació», resulta que era D. Pompeu Fabra que «ignorava» per lo vist «un fet molt important de la prosòdia tradicional catalana». Es gros així mateix que D. Pompeu ignoràs que en català *memoria* no son sols tres sílabes, sino quatre, i que «àrdua» no son just dues, sino tres. I lo cèlebre ès que ja l'any 1884 la *Real Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, tot publicant la seua *Ortografia*, ja feya constar tal fet, donant tals mots i llurs consemblants lo menys per *semi-esdrújols*, i lo Rt. P. Nonell l'any 1896 publicà lo seu *Anàlisis Morfològich-Ortogràfic de la Llenga Catalana*, a on sostengué i demostrà tal fet, i accentuà desde llavò tals mots, i jo dins mon BOLLETÍ fiu lo mateix constantment, fins que engirgolàrem les *Normes*. I abandoní tal *sistema d'accentuació* precisament perque D. Pompeu Fabra no el seguia; i abandoní el *sistema* per acursar distàncies i anar a l'unificació en materia d'*ortografia*. ¿Com s'esplica que «el sistema d'accentuació» de les *Normes*, més ben dit, l'autor que les formulà, patís tal «ignorància»? ¿Es que D. Pompeu no concedia beligerància ni a la *Real Acadèmia de Bones Lletres* ni an el P. Nonell ni a mí? Crec que no ès res d'això; crec que aquí no hi ha més que això altre: que D. Pompeu Fabra no va veure la forsa que tenien les observacions de la *Reial Acadèmia de Bones Lletres* i del P. Nonell, fins que el P. Nonell les repetí publicant dia 30 d'abril de 1915 son entenimentat article *Algunes consideracions sobre las NORMES ORTOGRÀFIQUES*. Me sembla que creure això, ès el favor més gros que poren fer an En Fabra. [114]

Ara bé, si en Fabra fins l'any 1915 no va veure la raó que hi havia per accentuar els mots catalans d'una manera diferent d'així com fins llavò les havia accentuats, d'així com posà a les *Normes* que los havíem d'accentuar, ¿qui ens assegura que demà o demà passat no veja altres coses que calga modificar del *sistema ortogràfic*, que avuy pretenen imposar-mos com ens imposaren les *Normes*?

«Per tot això, senyors, que just apunt i altres coses que me reserv per dir-les dins una sèrie d'articles que duc idea de publicar demunt mon

BOLLETÍ sobre el novell *sistema ortogràfic* que han tractat d'introduir-mos de frau, sens referir-me per res a cap d'aqueixes interioridats de l'*Institut*, sino just desde el punt de vista científic, per tot això, respetesc, jo vos prec de tot mon cor que anem més poc a poc, que no anem tan depressa, que no ens atropellem tant a legislar en materia ortogràfica. ¿S'ès publicat el *Diccionari Ortogràfic*? Molt bé, que valga come norma provisional *directiva*, fins que n'hi haja un altra de més avenguda ¿S'ès publicat el novell *Sistema Ortogràfic*, modificant les *Normes*? Molt bé; ben modificades estàn les *Normes*, que prou ho havien mester. Però no tornem a caure en l'equivocació de voler imposar i fer *obligatori* ni p'els de l'*Institut* el nou *Sistema*, com en mala hora imposàrem les *Normes*. Prenguem el novell *sistema ortogràfic*, no come *norma coactiva*, sino just *directiva*; que l'observi l'*Institut* en les seues publicacions mentres els autors d'elles hi estiguen conformes. No violentem ni tiranitem les conviccions del *Membres* de l'*Institut* que creuen equivocades o improcedents vàries coses de tal *sistema*, com me consta que n'hi ha i que consideren una tirania insuportable que les obliguin a sometre-se an el novell *sistema*. Que s'acabin d'una vegada tals violències i exaccions, indignes absolutament d'homes de llibertat com son i han volgut esser sempre els catalans. Deixem passar uns quants anys per demunt aqueix *sistema ortogràfic* en condició de *lliure* i *voluntari*; i més envant, en haver demostrat l'experiència les sobres i minves que té, que ès ben segur que en té (imaldement no en tengués tantes!) i en haver-les discutides detengudament i haver madurat bé la cosa, llavò i sols llavò serà arribada l'hora d'establir-lo come *coactiu*, come *obligatori* per les publicacions de l'*Institut*, mai p'els escrits particulars dels *Membres* de l'*Institut* que en qualque especialitat no hi estiguen conformes».

¿Què feu l'*Institut* devant aquestes manifestacions meues? En tenc notícies particulars i confidencials, que no vull aprofitar [115] per bé de tots. iJust posaré la carta que'l Secretari General de l'*Institut* me remeté, del tenor següent:

«Institut d'Estudis Catalans. Palau de la Diputació: Barcelona. —23 gener 1918. —Sr. D. Antoni M.ª Alcover. Benvolgut President i amic. Ahir va tenir lloc la *sessió plenària* de l'*Institut*. De conformitat amb el desig de vostè, es llegí la carta adreçada als Membres del mateix. S'entengué pel contingut d'ella que comprenia diferents extrems que podien considerar-se per separat.

«Un primer extrem es referia a la valor legal de la sessió per la qual vostè no va rebre convocatòria. Interrogats els Secretaris, aquests han afirmat haver cursat la targeta corresponent.³ Apart d'això un inconvenient formal sembla⁴ avui impossibilitar tota reclamació en aquest punt: el temps transcorregut sense fer-la, temps durant el qual la *Secció Filològica* s'ha reunit repetidament i l'*Institut* en ple ha celebrat noves sessions.⁵ [116]

³ Nota (1) de l'original: No basta cursar una «targeta» de convocatòria; cal cursar-la bé, això és, que arribi an el que han de convocar. I tot secretari que sap desempenyar el seu ofici, per fer una convocatòria, s'assegura sempre de poder provar documentalment que entregà la targeta an el convocat o a un representant del convocand que responga de fer-la arribar an aquest. Feu el secretari convocador res d'això an el cas de que's tracta? Jo no he facultat negú per rebre les convocatòries que cap secretari de l'*Institut* me fés, ni may m'han dit els secretaris de l'*Institut* que me farien a tal punt o a tal altre les convocatòries. De manera que si els secretaris «cursaren» «la targeta corresponent», la cursaren malamentíssim, puys ni arribà a mi ni a cap representant meu; i qui diga lo contrari, falta a la veritat tan alt com és.

⁴ Nota (2) de l'original: «Sembla» an el Sr. Secretari, pero sense cap fonament sòlid, com demostr més avall.

⁵ Nota (3) de l'original: Res d'això invalida la meua reclamació. Primerament, encara és l'hora que l'*Institut* m'haja de comunicar lo que acordà en aquella sessió a la qual pertocava convocar-me i no me convocaren. No constant-me oficialment res de tal sessió ni sabent en concret lo que havien acordat o deixat d'acordar, ¿com podia jo fer cap reclamació? ¿Quina culpa tenc jo de que quelques coses de l'*Institut* les manetgin certs elets a la biorxa, sense observar les formalitats, pròpies de totes les corporacions sèries? ¿Que la *Secció Filològica* s'ès reunida repetidament d'ensà d'aquella sessió de reforma ortogràfica? Prou que s'ès reunida; però jo just hi he assistit dues vegades, dins el maig i dins el juny d'entany, i en cap d'aquelles dues sessions negú se dignà notificarme els acorts de tal sessió de reforma ortogràfica. En quant a les sessions plenàries que l'*Institut* hagués tengudes abans de formular jo la meua reclamació, com tampoc m'hi convocaren, no en sé absolutament res ni podien tenir cap efecte perentori del meu dret, no havent-hi jo pogut concórrer per falta de convocació. Ademés, ni el *Reglament de l'Institut* ni la *Carta de fundació de la Sessió Filològica*, únics texts llegalis que me poden obligar, no senyalen cap termini per reclamar contra la validesa de les sessions de l'*Institut*, «destinades a prendre acords definitius, donat normes ortogràfiques o d'altra mena al català», a on prevé dita *Carta* que hi «han d'esser convocats els membres» de totes les «seccions». De manera que no ens esplicam com un filosof de la talla de D. Eugeni d'Ors no compregué que tan mateix balderetjaven massa aqueys paralogismes ab que tractaren certs elets de l'*Institut* d'invalidar la meua reclamació. No crec que hi

«Dolent-nos molt a tots el cas, es va acordar que en l'avenir fos fixat per vostè un lloc convencional a Barcelona per rebre les convocatòries i demés;⁶ a part de lo qual, oficiosament, i sempre que es tractés d'una sessió important, se li posaria a vosté comunicació telegràfica.⁷

«Un altre punt se referia a l'extensió preceptiva de les inclusions o les omissions em el *Diccionario Ortogràfic*.⁸ Es va recordar sobre aquest extrem el conveni ja puntualitzat en una sessió anterior sobre el caràcter informatiu i no preceptiu de l'obra.⁹

«Per últim sobre la qüestió de les *Normes* propiament dites va acordar-se acceptar l'amable oferiment de vostè de donar-nos explicacions en una sessió ulterior, a la qual pogués concórrer personalment, i per els efectes de la convocatòria de la qual, li prec des d'ara que es serveixi anticipadament avisar els seus dies de còmoda estada a Barcelona.¹⁰ [117]

«Me es grat donar-li totes aquestes notícies a temps de saludar-lo i repetir-me com sempre amic afectíssim.

q. l. b. l. m
EUG. D'ORS

donàs lo seu assentiment lo Dr. D. Guillem de Brocà, ínclit llumenar del for catalanesc i amic meu coral.

⁶ Nota (4) de l'original: Ab molt de disgust meu no puc admetre una tal cosa, puys no està bé que jo haja d'imposar a negú de Barcelona la molèstia de fer-me arribar les convocatòries de l'*Institut*. Com me feren de l'*Institut*, ja sabien que la meua residència era Mallorca; doncs a Mallorca pertoca citar-me, si volen que jo me'n enteri.

⁷ Nota (5) de l'original: Telegrama o carta, aqueixa ès la manera de convocar, i que jo ho rebi ab temps per poder arribar d'hora.

⁸ Nota (6) de l'original: Que dispens el Sr. Secretari General. La meua reclamació no's referia en res ni per res a «inclusions» o «omissions» «en el Diccionari Ortogràfic», sino an el «sistema ortogràfic» publicat come de l'*Institut* «sota la direcció de P. Fabra».

⁹ Nota (7) de l'original: Agraesc an el Sr. Secretari General tal declaració. De manera que tot quant diu tal «obra» en punt a «inclusions» i «omissions» de paraules i manera d'escriure el català no té cap «caràcter» «preceptiu» sino just «informatiu». Tal declaració honra sobre manera l'*Institut d'Estudis Catalans*. Que en prenguen nota els senyors de la *Secció Filològica*.

¹⁰ Nota (8) de l'original: Durant tota la corema no poguí deixar la residència an el chor de la Seu de Mallorca, i de Pasqua ensà no m'ha llegut, essent a Barcelona, aturar-me en coses d'ortografia. Veurem més envant si me lleurà. De totes maneres, grans mercès a l'*Institut* per l'acort de voldre'm escoltar.